

Н. КАСЛАВА

ЭКСКУРСІЯ-ЗАГАДКА

Гэта сяло нічым асаблівым не вылучалася і не адрознівалася ад іншых. Спачатку каля яго была парусная мануфактура, ткацкая фабрыка, кузня, млын, лесапільня і розныя іншыя прадпрыемствы. Месца так бы і засталася нічым асабліва не прыкметным, калі б на адным з іх гаспадар аднойчы не ўстанавіў машыну. Менавіта з яе пачалася новая старонка гісторыі сяла і фабрыкі. Машына цалкам змяніла характар вытворчасці. Дзякуючы ёй пачаўся выраб прадукцыі, якая хутка стала вядома па ўсёй Расіі. А фабрыка па ўзроўні тэхнічнай абсталяванасці, колькасці рабочых, а таксама гадавым выпуску прадукцыі займала трэцяе месца ў Расійскай імперыі. Але сяло не набыло статуса горада і засталася сялом. Нават тады, калі на фабрыцы была запушчана першая на Беларусі электрастанцыя. Адбылося гэта ў самым канцы 80-х гадоў XIX ст. У хуткім часе там пачала дзейнічаць і адна з першых тэлефонных станцый.

Прадукцыя фабрыкі неаднаразова экспанавалася на міжнародных і ўсерасійскіх выстаўках. Фабрыка двойчы атрымлівала права адзначаць сваю прадукцыю выявай дзяржаўнага герба імперыі.

З гісторыяй фабрыкі цесна звязана гісторыя прафсаюзнага руху. Тут упершыню быў уведзены 8-часовы рабочы дзень, і ў 1894 г. за ёю пайшлі і іншыя прадпрыемствы Расіі. У 1905 г. у памяць аб уведзенні 8-часовага рабочага дня ў адной з пецярбургскіх вышэйшых навучальных устаноў была заснавана стыпендыя імя інжынера-тэхнолага фабрыкі А.І. Ступчынскага. Сродкі на стыпендыю ахвяравала графіня І.І. Паскевіч.

Сёння асабліва ўражваюць факты з гісторыі фабрыкі, якія сведчаць аб сацыяльнай абароне рабочых і іх сем'яў. Так, за кошт фабрыкі ўтрымліваліся фельчар, правізар, урач. Апошні павінен быў штодзень наведваць цяжка хворых, а медыцынскую дапамогу бясплатна атрымлівалі ўсе члены сем'яў фабрычных рабочых. На прадпрыемстве была ўведзена практыка страхавання ад няшчасных выпадкаў. Мелася школа, 5-гадовае фабрычнае вучылішча, 3-гадовыя рамесныя класы. Гаспадар фабрыкі і адміністрацыя дбалі аб тым, каб рабочыя свой вольны час не праводзілі ў кабаках, таму ў сяле іх не было ніводнага — з'ява на той час даволі рэдкая (на жаль, і ў наш час), а маглі, напрыклад, наведваць хор, духавы аркестр, якія былі арганізаваны пры фабрыцы.

І толькі ў 1938 г. сяло нарэшце стала горадам, а як ён называецца — паспрабуйце адгадаць самі, тым больш што падказка перад вамі.

